

Utveckling och tradition i Indonesien

Morgenbladets utrikesredaktör, Frank Bjerkholt, uppmärksamman nordisk kännare av asiatiska förhållanden försöker i denna artikel ge en förklaring till den politiska situationen i Indonesien. Massakern på kommunister 1965 var inte politiska utan rituella mord. Det var landsbygdens primitiva reaktion mot den dödliga fara de instinktivt kände i Soekarnos kommunistinspirerade "kultur-revolution". President Suharto har återgivit Indonesien dess plats i vår västliga värld. Också han försöker förändra mentaliteten hos folket för att möjliggöra en utveckling. Men han baserar sitt utvecklingsprogram på det förgångna. Han talar folkets språk och har utsikter att lyckas, menar förf.

Under en nyligen företagen resa i Fjär-ran Östern var mötet med Indonesien det mest fascinerande, och det svåraste. Inte i något annat asiatiskt land mötte jag en sådan rad av obesvarade spörsmål, inte på något annat håll syntes det så svårt att se bakom fasaden, det verkligt indonesiska.

Orsaken är nog, att landet har levat i isolering så länge. Det blev bara sporadiskt utvecklat av holländarna, och Soekarno höll det avskilt från västligt inflytande i tjugo år. Därför är Indone-sien kanske det land i Asien, som minst av alla har löst utvecklingsproblemet. Det är först och främst en mentalitets-fråga. Den asiatiska människan befin-ner sig i nuet, och i naturen. Att bear-beta naturen för att göra morgondagen bättre än i dag är för honom en främ-mande tanke.

Det saknas inte möjligheter i Indone-sien. Här finns hundra miljoner männi-skor med enorma naturrikedomar, mine-raler, skog, olja. Landet ligger från na-turens sida till rätta för att bli ett av de mäktigaste i Asien, tillsammans med Ja-pan och Australien.

Ljusare bild

Sedan Indonesien kommit tillbaka till västvärlden, är den asiatiska bilden långt ljusare. Amerikanerna kan ta det lugnare i Vietnam. Dominoteorien ser inte längre så hotande ut. Går Indone-sien den rätta vägen, har man fått en fast ankarpunkt i Sydostasien. Därför är nu USA inställt på att ge president

Suharto de miljoner han behöver, bli för att betala av på den enorma skuld, som Soekarno ådragit landet.

Fram till 1965 tycktes axeln Peking—Djakarta hota hela Asien. Grannstaterna riskerade att bli lydriken. Japan kunde isoleras, Australien hotas och Indien göras fogligt. Det var nära att det lyckades. På kuppdagen den 1 oktober 1965, då kommunisterna slog till, var Peking mycket nära sitt mål att göra Asien rött.

Några få felaktigheter i uppläggningsen fördärvade spelet. En aning tvekan, litet nerver, och allt gick över styr. Man glömde att sätta upp en general på dödslistan. I dag är han president. Indonesien gick med ens den motsatta vägen. Historien för hundra år i Asien kom att bestämmas av tillfälligheter — eller var det ödet?

En ny dag har börjat. Men problemen är enorma. Indonesien är särskilt starkt präglad av det hinduistiska inflytandet. Det är bara på ytan som folket är muhammedanskt. Den religiösa toleransen dominerar. Kulturen är det fundamentala. Och den kommer från Indien.

Harmoni

Ett nyckelord för att förstå folket är harmoni. Ett avgörande träffas först sedan alla berörda parter fått säga sin mening. Det kan ta fem timmar eller fem dagar. Tidsutdräkten spelar ingen roll. Det är tidens innehåll som räknas. Det viktiga är inte att något blir gjort

utan att harmonin mellan alla parter bevaras. Det sägs om indonesiern att han använder all energi för att komma fram till ett beslut. Det finns ingen kraft kvar för att utföra det. Denna inställning bringar den pragmatiskt inställda exper-ten västerifrån till desperation.

Denna mentalitet bör förändras — men det måste ske med utgångspunkt från traditionen. Också Soekarno insåg nödvändigheten av förändring, så att utveckling blev möjlig. Han hade blivit betagen av maoismen och trodde att kommunisterna kunde hjälpa honom att skapa en ny indonesisk människa. Han trodde till och med att inflationen kunde hjälpa. Genom att pengarna blev värdelösa skulle han förhindra, att en borgerlig medelklass växte fram. Han var anhängare av den permanenta revolutionen, liksom Mao. Därför lät han resa upp en rad enorma monument i Djakarta som skulle inspirera till rastlös gärning. Nu står de där halvfärdiga, som kinesmärken över en galenskapens period.

Soekarno och kommunisterna gick sitt öde till mötes därför att de ville förändra den indonesiska kulturkänslan. Folket reagerade mot det främmande. Här finner vi förklaringen till de fruktansvärda massakrer, som ägde rum under senare delen av 1965, då hundratusentals kommunister, eller folk som var misstänkta för att vara det, måste böta med livet. Ingen känner siffran, och det är opassande att tala om denna sak. Indonesiern vill glömma den. De flesta menar,

att antalet ihjälslagna var minst 200 000. Någon säger en miljon. Stannar vi vid 400 000, är vi troligen ganska nära sanningen.

Rituella mord

Det är ett stort mysterium att denna tragedi kunnat så hårt drabba det leende Indonesien. Det rörde sig inte om en organiserad massaker. Armén stod inte bakom. I städerna var det få som dräptes. Det rörde sig om en spontan rörelse på landsbygden, särskilt på Java och Bali. Lokala exekutionsavdelningar hämtade sina offer varje natt, till dess att alla på listorna hade gripits. Det skonsammaste dödssättet var arkebusering. De flesta blev halshuggna.

Varför denna ohyggliga reaktion?

Jag tror förklaringen är, att det starkt traditionsbundna, religiösa landsbygds-samhället blev mer och mer oroligt över den "kulturrevolution", som de såg komma. Kommunisterna organiserade sig överallt. Folket kände instinktivt en dödlig fara, och primitivt som det är, såg det inte något annat motangrepp än mordet. Den enda möjliga reaktionen var att utrota det onda.

Det hela utlöstes, då kommunisternas kupp blev känd, särskilt det bestialiska sätt, varpå generalerna hade avrättats.

Massakrerna bör förstås som ett operativt ingrepp av ett samhälle, som befinner sig i en helt annan livssituation än vi. Det rörde sig inte om politiska utan om rituella mord.

Annorlunda

Också Suharto måste försöka reformera för att möjliggöra utveckling. Men han går fram på ett annorlunda sätt. Han försöker att ge en landsfaderlig förklaring. Han reser landet runt med sina ministrar och förklarar sitt program. Han har sin hustru med sig och presenterar henne som sitt bästa stöd. Detta särskilt föga muhammedanska drag väcker alltid stor begeistring.

Så väcker Suharto tillit. Han säger, att vad man först måste göra, är att producera mer livsmedel. Det tycker alla är bra. Han talar inte om Indonesien som Asiens "fyrstorn". Han talar landsbygdens språk. Mera ris, mera konstgödsel, fler bevattningsanläggningar.

Så talar han om statsfilosofin, det hinduistiska Pansjila, som anger de fem principerna för samhället: gudstro, harmoni, tolerans, social jämställdhet och vänskap med andra folk. Också det förstår man. Det är välkänt, det är tradition.

Medan Soekarno byggde upp en fiendskap till grannarna, går Suharto in för vänskap. Indonesien är i färd med att återfinna sin plats i det regionala samarbetet. Och de diplomatiska förbindelserna med Peking har brutits. Till och med till Sovjetunionen är förhållandet spänt.

Utveckling, baserad på det förgångna. Det är Suhartos program. Han går försiktigt fram. Det kan hända att han lyckas.